

Posudek na disertační práci PhDr. Daniely Břízové:

The role of sculpture in the official art of totalitarian regimes: GDR and CSR 1948 - 1968 compared.

Disertační práce D. Břízové se svým tématem značně vymyká tradičnímu zaměření prací z oboru dějin umění sledujících obvykle formální vývoj umělecké produkce jako zdroj interpretace. Zde se naopak sleduje přímý vpád politické ideologie do sféry umění, kulturizovaný pod heslem socialistického realismu. Toto mocenské násilí bylo ovšem zcela reálné a silně ovlivnilo zejména v padesátých letech umělecké dění na zasaženém prostoru sovětských satelitů, takže je zcela legitimní a potřebné zabývat se jím i z hlediska objektivního historického výkladu. Specifikace na sochařství vycházelo přitom z osobních zájmů autorky a formát srovnávání českého a východoněmeckého materiálu byl zvolen pod vlivem původního příslibu mezinárodní spolupráce, který se nakonec neuskutečnil, takže hlavní látka je čerpána z domácích zdrojů.

D. Břízová je si dobře vědoma všech těchto zvláštností tématu a proto orientuje práci metodologicky na sociologii a ideologii umění, rozumí ale také zvláštní situaci českého umění, které bylo celou svojí moderní tradicí zaměřeno k západní, zejména francouzské formální koncepci uměleckého díla. Snaží se proto i v dřívějších dějinách českého a německého umění najít projevy, které by napomáhaly přijetí socialistického realismu českými sochaři. To je zejména tak zvaná sociální plastika dvacátých let, jejíž sociální cítění bylo ovšem zcela jiného druhu, mimo socialistický kolektivismus. To ovšem nevadilo ideologům socialistického realismu dovolávat se jejího příkladu. Mnohem zajímavější je ale diskuse o monumentalismu, která se rozvinula v českém prostředí už před nástupem socialistického realismu, v době oživení požadavků na národní reprezentaci v konfrontaci s nacistickým ohrožením a také v návaznosti na problematiku sochařské české tradice spojované s příkladem díla J. V. Myslbeka. Právě tato složka, která už před tím zajímavě posloužila k budování monumentalistického kultu první československé republiky, mohla být vydatně zneužita k etablování socialistického realismu jako státního umění, což se konec konců zřetelně projevilo v kariéře kupř. Karla Pokorného, který patřil k posledním Myslbekovým žákům, i jinak. Právě tyto momenty, které Břízová nezanedbává, znamenaly nejvážnější zásah socialistického realismu do organismu českého sochařství a umění a také vedly k těžké umělecké krizi a téměř zániku hodnotného figurálního sochařství v následujících letech.

Přínosem práce je pečlivé a rozsáhlé sledování institucionální a tematické působnosti socialistického realismu. Břízová rekonstruuje ďábelský systém, kdy byla systematicky destruována na přelomu čtyřicátých a padesátých let dosavadní struktura českého uměleckého života v jeho spolcích, výstavních a publikačních možnostech a nastolen unitární dohled a cenzura pomocí ústředního uměleckého svazu a jeho všemocných komisí, pořádacích pro prověřené umělce a lákané mladé talenty obskurní kolektivní "přehlídkové" výstavy a soutěžní akce. V sochařství pochopitelně upoutávají pozornost zejména velké akce, jako byl Stalinův pomník a výzdoba Vítkovského památníku u nás nebo Buchenwaldský památník v NDR. Břízová všechny tyto podniky podrobně sleduje a dokumentuje dobovou teoretickou i novinovou literaturou. Své popisy a hodnocení zakládá na statistikách a na rozsáhlé znalosti i málo dostupných archivních materiálů. Její seznam literatury je vyčerpávající. Také obrazová příloha je rozsáhlá a dostatečně reprezentativní.

Práci považuji za velmi přínosnou a užitečnou pro studium tématu. Doporučuji ji k obhajobě a klasifikuji jako výbornou.

prof. PhDr. Petr Wittlich, CSc.
vedoucí práce

16. 4. 2018